Sinonimi: Frangula alnus Mill — Frangula pentaphylla Gilib. — Frangula vulgaris Hill.

Narodni nazivi: kačje grozdje — krkov — krušina — krhlika — kršlika — pasdrenovina — pasja lijeska — pasja češnja — pasjakovina — pasje grozdje — pesikovina — smrdljika — trušlikovina — tršlika — tršlikovina — žeslika.

{rokbox title=|Krkavina| }images/stories/ljekovitobilje/122-krkavina.jpg{/rokbox}
Opis biljke: krkavina raste većinom kao grm od 2 do 3 m, a rjeđe kao drvo, visine 7 do 8 m. Kora joj je u početku zelene, a kasnije smeđe-sive boje. Listovi su obrnuto jajasti prema gore zašiljeni i nešto nazubljeni. Cvjetovi su neugledne zelenkaste tvorevine, smješteni po 2 do 6 u pazuhu lista. Iz cvijeta se razvije koštuničav plod u početku zelene, kasnije crvenkaste, a u sazrijevanju crno-ljubičaste boje. Krkavina se u prirodi mnogo susreće kao pratilac crne johe. Žućkasto, kratko-vlaknasto drvo, lako lomljivo, imalo je nekada značenje u proizvodnji baruta.

{rokbox title=|Krkavina| }images/stories/ljekovitobilje/122-krkavina2.jpg{/rokbox}
Miris i okus: kora ima svojevrstan miris. Žvakanjem kore pljuvačka se oboji žuto-smeđe, ima sluzav okus, u početku ugodan, slatkasto nagorak, a kasnije trulog okusa. Svježa kora jako pobuđuje na povraćanje.

Vrijeme cvatnje: svibanj do lipnja.

Stanište: uspjeva u nizinskim, svijetlim, bjelogoričnim šumama, u šikarama, na rubovima šuma te na obalama manjih rijeka i potoka. Iako na nekim područjima raste u velikom mnoštvu, biljka se neracionalno iskorištava, te se njezina staništa osiromašuju i teško pomlađuju.

Ljekoviti dijelovi biljke: kao droga upotrebljava se od ove biljke kora (Cortex Frangulae). U proljeće, kada sokovi počnu kolati biljkom, kora se lako odvaja od drveta, pa se tom prilikom sijeku deblje grane, a kora se obrezuje najprije u krug na svakih 20-30 cm, a nakon toga uzdužno. Zatim se oguli; takav način skidanja kore daje najkvalitetniju drogu u obliku cijevi. Sušenje kore može se vršiti na suncu ili u hladu. Kora mora odležati najmanje godinu dana pa tek nakon druge godine postiže svoje najveće ljekovito djelovanje. Nakon treće godine brzo joj opada ljekovitost.

Sporno je da li nakon sabiranja na 100° C stabilizirana svježa kora ima još punu ljekovitost.

Ljekovite i djelotvorne tvari: u kori krkavine utvrđeni su oksimetilantrahinoni (vjerojatno jednaki emodinu rabarbare) frangula kiselina, jabučna kiselina, kalcijev oksalat, više smola i eterično ulje, a dokazana je i velika količina vitamina C.

Ljekovito djelovanje: tek oko 1300. god. spominje se ta ljekovita biljka po prvi put, ali je nakon visoke ocjene njezine vrijednosti, kao jeftinog nadomjestka za vrlo skupu rabarbaru, gotovo posve pala u zaborav. Oko 1848. godine kora je uvedena u službenu upotrebu kao droga Cortex Frangulae i od tada je ponovo cijenjeno sredstvo za čišćenje.

Velika je prednost ovog lijeka da se primjenom ne stvara navika niti se umanjuje njegovo djelovanje kao kod mnogih drugih, osobito anorganskih sredstava. Kora krkavine i dugom

upotrebom ne nadražuje sluznice crijeva, niti povećava islučivanja crijevne sluzi niti izaziva proširenja krvnih žila debelog crijeva. Ona se može slobodno primijeniti kod hemeroida, teškoća u crijevima, kod slabokrvnosti kao i kod trudnoće. Kori krkavine treba dati prednost pred svim anorganskim sredstvima za čišćenje pa čak i pred biljnim sredstvima kao aloj i ricinus.

Kora krkavine preporuča se kod tromosti debelog crijeva i kod pomanjkanja peristaltike debelog crijeva, sve do kronično tvrde stolice i kod svih teškoća i bolesti koje nastaju kao posljedica toga: bolovi u debelom crijevu, osjećaj nadutosti, nateknuće jetre, zastoj izlučivanja žuči, upala žučne kesice, zgušćivanje žuči, i konačno, stvaranje žučnih kamenaca.

Popratne pojave: zadržavanje toksina u crijevima koje uzrokuje glavobolju, osjećaj vrtoglavice, šum u ušima, ograničenu sposobnost razmišljanja, lupanje srca i dr. nestaju upotrebom kore od krkavine.

Priprema čaja za čišćenje: 1 puna čajna žlica usitnjene kore od krkavine stavi se u hladnu vodu koliko je potrebno za 1 šalicu pa se sasvim malo prokuha. Čaj se pije navečer prije spavanja. Dnevna količina ne smije biti veća od 15 g kore, jer veće količine ili suvišno prokuhavanje kore može prouzročiti proljev nalik koleri.

Primjena u pučkoj medicini: kod naroda vrijedi kora od krkavine kao dobro sredstvo protiv glista. Kora krkavine pomiješana s raznim drugim ljekovitim biljem pije se kao čaj koji čisti krv.

Za ispiranje upaljenih usta kod djece upotrebljava se mlaki uvarak od kore, kuhane u octu.

Ostrugani unutarnji dio kore, pripravljen kao uvarak, služi kao kupelj kod krasta i svraba.

Kora kratko prokuhana u čistom jabučnom moštu, odmah procijeđena, odličan je domaći lijek protiv ovapnjenja žila i protiv moždane kapi za osobe koje su tome sklone.

Napomena:

U iste svrhe liječenja mogu se primijeniti i slijedeće biljke:

1) RHAMNUS FALLAX BOISS — žestika

Sinonimi: Rhamnus alpina (L.) S. S. — Rhamnus carniolica A. Kern

{rokbox title=|Žestika| }images/stories/ljekovitobilje/122-krkavina3.jpg{/rokbox}
Narodni nazivi: ljigovina — orehovac — pasja lijeska — smrdika — smrdljika.

Žestika je biljka, dosta rasprostranjena kod nas u višim predjelima kao grm, visine do 3 m. Često raste u velikom mnoštvu na većim visinama, najviše u bukovim šumama niskog i rijetkog sklopa, na suhim i sunčanim položajima. Upotrebljava se kora žestike (Cortex Rhamni fallacis).

2) RHAMNUS CATHARTICA L. — pasjakovina

Narodni nazivi: bijela pasjakovina — kozja črešnja — krkavina obična — metuljeve jagode — pasdren — pasdrijen — pasja drenjina — pasje drvo — pasji dren — psikovina.

{rokbox title=|Pasjakovina| }images/stories/ljekovitobilje/122-krkavina4.jpg{/rokbox}
Biljka je također kod nas rasprostranjena kao grm te raste na suhim i sunčanim mjestima u svjetlijim šumama i šikarama.

Upotrebljava se, iako rjeđe, kora (Cortex Rhanini catharticae) i okrugle crne bobe gorkog okusa (Fructus Rhamni catharticae).

